

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 69 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Van scheepswerf tot sloopstrand

1 **maximumscore 2**

- In centrumlanden worden meer hoogwaardige schepen gebouwd (waarvoor gespecialiseerde kennis nodig is) 1
- Het zwaartepunt verschoof pas de afgelopen twintig jaar, omdat voor de bouw van schepen / de aanleg van scheepswerven grote investeringen moeten worden gedaan 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 2

- Een juist argument vóór de stelling is: de transportkosten bij de schepen uit de Triple-E-klasse zijn (door hun grotere vervoerscapaciteit en lagere brandstofverbruik) lager, waardoor de relatieve afstand tussen China en Europa gemeten in kosten afneemt 1
- Juiste argumenten tegen deze stelling zijn: 1
 - Schepen uit de Triple-E-klasse varen langzamer, waardoor de relatieve afstand tussen China en Europa in tijd toeneemt.
 - Schepen uit de Triple-E-klasse kunnen alleen de grootste zeehavens aandoen, waardoor de relatieve afstand tussen bepaalde gebieden in China en Europa toeneemt (omdat er meer voor- en natransport nodig is).

Opmerking

Een tegenargument waarin wordt genoemd dat schepen uit de Triple-E- klasse niet door het Suezkanaal kunnen (waardoor de relatieve afstand in tijd toeneemt) dient goed te worden gerekend.

3 maximumscore 3

De juiste macro-regio's zijn:

- Noord-Amerika
- (West-)Europa / de Europese Unie
- (Zuid)oost-Azië

De juiste landen zijn:

- Australië
- Brazilië
- India

- indien zes antwoorden juist 3
- indien vijf of vier antwoorden juist 2
- indien drie of twee antwoorden juist 1
- indien minder dan twee antwoorden juist 0

Opmerking

Het antwoord Zuid-Afrika dient goed gerekend te worden.

4 maximumscore 2

- (ruimtelijke) afwenteling 1
- Deze landen zijn soft states / In deze landen is relatief veel corruptie / De (milieu/arbeids)wetgeving is in deze (perifere) landen relatief makkelijk te omzeilen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 – Metropolen in de Verenigde Staten

- 5 maximumscore 1**
megalopolis
- 6 maximumscore 3**
Juiste voorzieningen met een mondiaal bereik zijn:
- het hoofdkantoor van de Verenigde Naties (politieke dimensie) 1
 - toonaangevende musea / festivals / theatervoorstellingen / sporttoernooien (Guggenheim museum/Broadway/US open) (sociaal-culturele dimensie) 1
 - Wallstreet / hoofdkantoren van grote financiële instellingen (economische dimensie) 1
- 7 maximumscore 3**
- a allebei
b edge city
c edge city
d CBD
e allebei
f CBD
g CBD
- indien zeven antwoorden juist 3
indien zes of vijf antwoorden juist 2
indien vier of drie antwoorden juist 1
indien minder dan drie antwoorden juist 0
- 8 maximumscore 2**
- getto 1
 - Een juist antwoord verwijst naar betere sociale voorzieningen / het toekennen van huursubsidies / de relatief hoge uitkeringen in Nederland / het kleinere verschil tussen arm en rijk in Nederland 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 3 – Mount Yamnuska

- 9 maximumscore 2**
- het Atlasgebergte (of onderdelen daarvan) / Riffgebergte 1
 - Drakensberg 1
- 10 maximumscore 2**
- Uit de beschrijving moet blijken dat
- er (door convergentie) van twee kanten druk werd uitgeoefend op de gesteentelagen, waarbij een breuk ontstond 1
 - waarna de gesteentelagen over elkaar heen werden geschoven / een overschuiving plaatsvond (en het oudere gesteente boven op het jongere gesteente kwam te liggen) 1
- 11 maximumscore 2**
- gesteentelaag 4 1
 - gesteentelaag 8 1
- 12 maximumscore 2**
- Mechanische verwerking: vorstwerking / water bevriest in rotspleten, waarbij het gesteente uit elkaar wordt gedrukt / door verschillen in temperatuur valt het gesteente uit elkaar 1
 - Chemische verwerking: kalksteen lost op in (zuur) regenwater 1

Opgave 4 – Waterschaarste in Spanje

13 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- Spanje staat een groot deel van het jaar onder invloed van hoge luchtdruk / het subtropisch maximum / het Azoren-hogedrukgebied.
- Grote delen van Spanje liggen (bij de overheersende noordwestenwinden) aan de lijzijde / in de regenschaduw van gebergten.
- De overheersende winden zijn in grote delen van Spanje aflagdig.

per juiste oorzaak

1

14 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- Door verwoestijning verdwijnt de vegetatie (oorzaak) 1
- waardoor de bovenste laag van de bodem (bij stortbuien) makkelijk kan wegspoelen / makkelijk kan wegwaaien (gevolg) 1

15 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- De beschikbaarheid van zoet water verschilt per regio. / In het zuidoosten zal wel waterschaarste optreden.
- De beschikbaarheid van zoet water verschilt per periode van het jaar. / In de zomer zal wel waterschaarste optreden.
- Door de grote hoeveelheid toeristen is het verbruik van zoet water (in bepaalde periodes van het jaar) extra groot (waardoor er wel waterschaarste optreedt).

per juiste reden

1

16 maximumscore 3

- Bij a: dit zal leiden tot uitputting (van de voorraad fossiel water) 1
- Bij b: dit zal leiden tot aantasting van natuurwaarden/deltagebieden elders in Spanje / watertekorten in delen van Spanje die nu wel over voldoende water beschikken 1
- andere maatregel: de aanleg van stuwdammen/stuwmeren 1

Zuidoost-Azië

Opgave 5 – De Ophir oliepalmlantage op Sumatra

17 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- voor de (zuidwest)kust van Sumatra subductie plaatsvindt / de Indisch-Australische plaat onder de Euraziatische plaat duikt 1
- waarbij de oceanische korst smelt / omhooggerichte magmastromen ontstaan (en vulkanen worden gevormd) 1

18 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- De Ophir oliepalmlantage ligt vlak bij (op) de evenaar (oorzaak) 1
 - waardoor zich tweemaal per jaar de ITCZ / (een zone met) lage luchtdruk boven de Ophir oliepalmlantage bevindt (gevolg) 1
- of
- Tweemaal per jaar bevindt de ITCZ / (een zone met) lage luchtdruk zich boven de evenaar / Ophir oliepalmlantage (oorzaak) 1
 - waardoor er ook tweemaal per jaar veel condensatie (en neerslagvorming) plaatsvindt (gevolg) 1

19 maximumscore 2

- De aanleg van oliepalmlantages leidt (direct of indirect) tot het verdwijnen van tropisch regenwoud / landdegradatie / bodemerosie (natuurlijke of fysisch-geografische dimensie) 1
- Door de aanleg van oliepalmlantages verliezen lokale boeren hun inkomen/grond/werk (economische dimensie) 1

20 maximumscore 1

Bij de Ophir oliepalmlantage zijn kleine boeren mede-eigenaar van de plantage (en delen zij in de winst) / hebben kleine boeren een stuk grond dat gebruikt kan worden voor andere doeleinden dan de verbouw van oliepalmen.

Opgave 6 – Export ASEAN

21 maximumscore 3

- Juiste economische ontwikkelingen zijn: 2
 - de-agrarisatie / afname van de export van grondstoffen en landbouwproducten
 - relatieve toename van de export van hightechindustrieproducten
 - diversificatie van de industrie
 - exportvalorisatie

Opmerking

Aan elke juiste ontwikkeling 1 scorepunt toekennen.

- Juiste demografische ontwikkelingen zijn: 1
 - daling van het geboortecijfer/geboorteoverschot
 - urbanisatie

22 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- Vietnam stelde zijn economie open / stond marktwerking toe (oorzaak) 1
- waardoor veel buitenlandse multinationals (productie)afdelingen vestigden in Vietnam (en de export van industrieproducten snel groeide) (gevolg) 1

23 maximumscore 2

- Myanmar: grondstoffen en landbouwproducten 1
- Singapore: hightechindustrieproducten 1

24 maximumscore 2

- Brunei is een oliestaat, waardoor er veel geld het land binnenkomt door de verkoop van olie 1
- Maleisië is binnen Zuidoost-Azië een relatief ver ontwikkeld land, waardoor er veel geld het land binnenkomt als gevolg van de verkoop van hoogwaardige industrieproducten / de levering van diensten 1

Opmerking

Alleen als zowel het land als de manier waarop de positieve handelsbalans tot stand kwam juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – Katendrecht

25	maximumscore 2	Juiste oorzaken zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Er kwamen steeds grotere schepen / schepen met een grotere diepgang (die alleen in havens verder richting zee konden aanleggen). – De overlast van de havenactiviteiten was in de stad niet langer wenselijk. – Er was in Katendrecht weinig (uitbreidings)ruimte (voor olie- of containeropslag). 	
	per juiste oorzaak		1
26	maximumscore 2	Uit de uitleg moet blijken dat <ul style="list-style-type: none"> • in de periode 1960-1990 suburbanisatie plaatsvond / veel (kans)rijke bewoners uit Katendrecht wegtrokken (oorzaak) • waardoor een concentratie van (kans)armen ontstond in Katendrecht / er vrijwel alleen bewoners terechtkwamen die hun woning niet goed konden onderhouden (gevolg) 	1 1
27	maximumscore 2	Een juiste uitleg is: <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn nieuwe bruggen (de Erasmusbrug en de Rijnhavenbrug) aangelegd / Er heeft vernieuwing plaatsgevonden in de Kop van Zuid (oorzaak) • waardoor de (relatieve) afstand van Katendrecht tot het centrum van Rotterdam is afgenomen (gevolg) 	1 1
28	maximumscore 3	Uit de economische argumentatie moet blijken dat <ul style="list-style-type: none"> • door herstructurering de buurt meer in trek komt / een gewilde woonlocatie wordt • zodat de huren zullen stijgen of <ul style="list-style-type: none"> • Door herstructurering worden de oude woningen vervangen door nieuwe en duurdere woningen • waardoor een deel van de oorspronkelijke bewoners niet terug kan keren in de wijk • In het nieuwe Katendrecht is ruimte gemaakt voor sociale woningbouw / gemengd wonen (zodat een deel van de oorspronkelijke bewoners in de wijk kan blijven wonen) 	1 1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 8 – Kustbeheer op Texel

29 maximumscore 2

- stelling 1 niet waar
 stelling 2 waar
 stelling 3 niet waar

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

30 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- (door het bij elkaar komen van de stromingen) de stroomsnelheid afneemt / het water (vrijwel) stil komt te staan (oorzaak) 1
- waardoor sedimentatie plaatsvindt / zand bezinkt (gevolg) 1

31 maximumscore 2

Juiste voordelen zijn:

- Bij vooroeveroppletie wordt het zand (uiteindelijk door natuurlijke processen) over een groter deel van de kust verspreid / wordt de kust over een langer stuk versterkt.
- Vooroeveroppletie leidt tot minder overlast (voor strandbezoekers).
- Vooroeveroppletie is (bij storm) minder onderhevig aan afkalving dan strandsuppletie.

per juist voordeel	1
--------------------	---

32 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken dat

- tussen strandpaal 6 en 9 helemaal **geen** zandsuppletie wordt uitgevoerd (besluit c), omdat hier al veel zand ligt / in het verleden de zandplaat Onrust aan Texel is vastgegroeid 1
- tussen strandpaal 9 en 12 een **strandsuppletie** wordt uitgevoerd (besluit a), omdat vlak voor de kust een diepe geul / het Molengat ligt (en een vooroeveroppletie dus niet mogelijk is) 1
- tussen strandpaal 12 en 18 een **vooroeversuppletie** wordt uitgevoerd (besluit b), omdat dit de goedkoopste manier is om de kust te versterken (en het minste overlast veroorzaakt) 1

Opmerking

Wanneer bij alle drie de kustvakken het juiste besluit is gekozen, maar de redenen onjuist zijn, dient 1 scorepunt te worden toegekend.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 1 juni naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 vrij naar: www.rushlane.com

bron 2 bron: www.maritiemnederland.com, foto: Pierre Torset

Opgave 2

bron 1 bron: Cito

Opgave 3

bronnen 1 en 2 bron: <http://myrockymountainwindow.com>

Opgave 5

bron 1 vrij naar: Jelsma, I., e.a., Smallholder Oil Palm Production Systems in Indonesia, Lessons from the NESP Ophir Project, Universiteit Wageningen, 2009 en De Grote Bosatlas

bron 2 bron: www.foodorfuel.org

Opgave 6

bron 1 bron: Farole, T. en D. Winkler, Export competitiveness in Indonesia's Manufacturing Sector, World Bank, 2012

bron 2 bron: www.miti.gov.my

Opgave 7

bron1 vrij naar: www.top010.nl

bron 2 bron: www.fenixlofts.nl

bron 3 bron: Google Earth en www.top010.nl

Opgave 8

bron 1 vrij naar: Cleveringa, J., Rapport RIKZ/OS2001.031 en www.ecomare.nl